

DISKUSSION OM JÄMSTÄLLDHETSLAGENS FÖRANKRING I VÅR SKOLA

Syfte: Att tillsammans i t.ex. lärarkollegiet, jämställdhetsgruppen, likabehandlingsutskottet eller i det mobbningsförebyggande teamet reflektera över vad som står i jämställdhetslagen och vad det kommer att innebära för skolans framtida arbete. Övningen kan också användas som ett brainstormingstillfälle för att samla in information och tankar för att sedan jobba vidare med i en mindre arbetsgrupp.

Bakgrund: Jämställdhetslagen (*Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män*, 1986/609) reviderades i början av 2015. För den grundläggande utbildningen innebär det att paragrafen om ett målinriktat och planmässigt arbete med jämställdhet har nu stöd i lagen. Det finns några specifika paragrafer som berör just skolans arbete och som presenteras i detta förslag till diskussion kring lagen.

Den reviderade lagen hittar du på Finlex:

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609>. Finlex/Justitieministeriet och Edita Publishing (30.1.2015)

Förberedelser: Skriv ut diskussionsgruppernas arbetsblad som hittas senare i detta dokument

1. Introducera lagen genom att citera 5 § t.ex. via en videokanon eller högläsning

Be deltagarna reflektera parvis

- Vilka tankar väcker 5§?
- Vilka frågor arbetar vi redan med och på vilket sätt?
- Vilka uttryck för ojämställdhet borde vi uppmärksamma mer och hur?

Ur *Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män* (8.8.1986/609) 5 §

Jämställdhet vid utbildning och undervisning

Myndigheter och utbildningsanordnare samt andra sammanslutningar som tillhandahåller utbildning eller undervisning ska se till att flickor och pojkar samt kvinnor och män har lika möjlighet till utbildning och avancemang inom yrket samt att undervisningen, forskningen och läromedlen stöder syftet med denna lag. Vid utbildning och undervisning ska jämställdhet främjas med hänsyn till barnens ålder och mognad.

2. Dela in deltagarna i grupper om tre till fyra personer eller så att det blir minst fyra grupper. Ge varje grupp i uppdrag att bekanta sig med en paragraf ur lagen som presenteras nedan och svara på de anslutande frågorna. Om det blir fler än fyra grupper, låt grupperna diskutera samma paragraf i flera grupper. Låt grupperna diskutera i ungefär 15 minuter.

3. Låt diskussionsgrupperna redogöra delvis för de paragrafer som de har jobbat med och delvis över reflektionerna de gjort inför hela gruppen. Anteckna reflektionerna synligt för deltagarna.

4. Utgående från dessa anteckningar skapar ni en utgångspunkt och en plan för nästa steg för arbetet i er skola. Varje grupp kan få i uppdrag att ta reda på eller sammanställa något/söka svar på en fråga som väckts eller något annat som stöder nästa steg i processen. Denna info kan tas upp på nästa träff alternativt e-postas ut till resten av gruppen. Exempelvis mer information om att vara transkönad och ung i skolan hittas här: <https://www.genus.se/nyhet/ung-och-trans-i-skolan/>

5. Se till att detta inte bara förblir ett trevligt diskussionstillfälle utan att det finns en tydlig riktning framåt och förmedla att tankar och idéer kring hur jämställdhetslagen även ska omsättas i praktiken.

De följande sidorna innehåller arbetsblad för diskussionsgrupperna.

GRUPP 1

Ur Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (8.8.1986/609) 5 a §.

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609>. Finlex /Justitieministeriet och Edita Publishing (30.1.2015)

Åtgärder för främjande av jämställdheten vid läroanstalter

Utbildningsanordnaren ansvarar för att det i samarbete med personalen och eleverna eller de studerande årligen utarbetas en jämställdhetsplan för läroanstalten i fråga. Planen kan införlivas i läroplanen eller i någon annan plan vid läroanstalten.

Jämställdhetsplanen ska innehålla

- 1) en redogörelse för jämställdhetsläget vid läroanstalten,*
- 2) åtgärder som behövs för att främja jämställdheten,*
- 3) en utvärdering av hur åtgärderna i en tidigare jämställdhetsplan har genomförts och av resultaten.*

Särskilt avseende ska fästas vid antagningen av elever och studerande, ordnandet av undervisningen, skillnaderna i inläring och bedömningen av studieprestationer samt vid förebyggande och undanröjande av sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön. I stället för en årlig genomgång kan en plan utarbetas för högst tre år i sänder.

Reflektionsfrågor:

- Har det redan gjorts någon typ av jämställdhetsarbete i skolan, finns det någon arbetsplan, policy, dokumentation från någon kurs, temadag eller undersökning som gjorts?
- Har det i skolan samlats in statistik som är uppdelat enligt kön eller har en jämställdhetskartläggning genomförts?
- Vad kan vi lära oss av de tidigare dokumenterade erfarenheterna inför vårt kommande jämställdhetsarbete?
- Finns det redan nu åtgärder som borde vidtas för att främja jämställdhet eller hindra diskriminering?
- Vilka skulle vara de naturliga forumen eller den naturliga formen för att utvärdera jämställdhetsarbetet med kolleger eller med elever? Skulle det också vara en fungerande plats/form att kontinuerligt kunna följa upp arbete med jämställdhet eller kunde platsen/formen utvecklas för att också inkludera detta arbete?
- Vad skulle kunna utgöra nästa steg för vår skola för att sätta igång ett målinriktat och planmässigt arbete med jämställdhet?

Samla ihop era tankar för presentation för de andra diskussionsgrupperna.

GRUPP 2

Ur *Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män* (8.8.1986/609) 6 c §.

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609>. Finlex /Justitieministeriet och Edita Publishing (30.1.2015)

6 c § Förebyggande av diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck

Myndigheter, utbildningsanordnare och andra sammanslutningar som tillhandahåller utbildning eller undervisning samt arbetsgivare ska på ett målinriktat och planmässigt sätt förebygga diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck.

Den skyldighet som avses i 1 mom. ska beaktas vid beredningen av läroanstalternas i 5 a § avsedda och arbetsgivarnas i 6 a § avsedda jämställdhetsplaner och vid beslut om jämställdhetsfrämjande åtgärder.

Reflektionsfrågor:

- Vilka tankar väcker lagparagrafen med tanke på tillämpningen i kollegiet och bland eleverna?
- Har frågor om könsidentitet och könsuttryck tidigare behandlats i skolan?
- Om ja, finns det dokumenterat? Vad kan vi lära av de erfarenheterna inför vårt kommande arbete?
- Om nej, hur kan vi ta upp frågor om könsidentitet och könsuttryck på ett respektfullt sätt? Med andra ord, utan att skapa ett ”vi” och ”de” tänk eller på annat sätt förstärka normer om utanförskap.
- Har vi tillräckligt med kunskap om transpersoner?
- Vad skulle vara nästa steg i att inkludera transpersoner som en del av jämställdhetsarbete och som en del av mångfalden i skolan.

Samla ihop era tankar inför presentation för de andra diskussionsgrupperna.

GRUPP 3

Ur Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (8.8.1986/609) 7 §. <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609>. Finlex/Justitieministeriet och Edita Publishing (30.1.2015)

7 § Förbud mot diskriminering

”Direkt och indirekt diskriminering på grund av kön är förbjuden.

Med direkt diskriminering på grund av kön avses i denna lag att

- 1) kvinnor och män försätts i olika ställning på grund av kön,*
- 2) kvinnor sinsemellan försätts i olika ställning av orsaker som beror på graviditet eller förlossning,*
- 3) personer försätts i olika ställning på grund av könsidentitet eller könsuttryck.*

Med indirekt diskriminering på grund av kön avses i denna lag att

- 1) personer försätts i olika ställning på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck med stöd av en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt, om personerna till följd av förfarandet i praktiken kan komma att missgynnas på grund av sitt kön,*
- 2) kvinnor och män försätts i olika ställning på grund av föräldraskap eller familjeansvar.*

Ett förfarande som avses i 3 mom. är dock inte diskriminering, om syftet med förfarandet är godtagbart och de valda medlen för att nå detta syfte är befogade och behövliga. Diskriminering är förbjuden oberoende av om den grundar sig på ett faktum eller en presumtion i fråga om personen själv eller någon annan [...]”

Diskriminering kan vara direkt och/eller indirekt, beroende på om det är medveten diskriminering eller inte.

Direkt diskriminering innebär att kvinnor och män försätts i olika ställning på grund av kön, dvs. direkt av den orsaken att de är kvinnor eller män.

* *Indirekt diskriminering* betecknar handlingar som omedvetet försätter personer i olika position eller bidrar till olika behandling på grund av kön. Detta är den vanligaste formen av diskriminering och arbetet med jämställdhet handlar först och främst om att synliggöra denna diskriminering, oftast genom att visa på effekterna av diskriminering. Direkt diskriminering innebär att kvinnor och män försätts i olika ställning på grund av kön, dvs. direkt av den orsaken att de är kvinnor eller män. *

* Social- och hälsovårdsministeriet. (2005). Jämställdhetslagen: 18.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74729/Tasa-arvolaki_2015_sv_Julkariin.pdf

Reflektionsfrågor:

- Vilka tankar väcker indirekt diskriminering och det som nämns i paragrafen ovan?
- Händer det i vår skola?
- Hur tar det sig uttryck?
- Finns det en diskussion kring det och
- Hur kunde man inkludera det i det främjande jämställdhetsarbetet?

Samla ihop era tankar inför presentation för de andra diskussionsgrupperna.

GRUPP 4

Ur Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (8.8.1986/609) § 7. <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609>. Finlex/Justitieministeriet och Edita Publishing (30.1.2015)

Förbud mot diskriminering

[...]”Sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön samt befallningar eller instruktioner att diskriminera personer på grund av kön ska betraktas som diskriminering enligt denna lag.

Med sexuella trakasserier avses i denna lag någon form av icke önskvärt verbalt, ickeverbalt eller fysiskt beteende av sexuell natur vars syfte är eller som leder till en kränkning av en persons psykiska eller fysiska integritet, särskilt när detta sker genom att skapa en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller tryckande stämning.

Med trakasserier på grund av kön avses i denna lag någon form av icke önskvärt beteende som har samband med en persons könstillhörighet, könsidentitet eller könsuttryck och som inte är av sexuell natur, men vars syfte är eller som leder till en kränkning av en persons psykiska eller fysiska integritet och skapar en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller tryckande stämning.”

Reflektionsfrågor:

- Vilka tankar väcker lagparagrafen med tanke på tillämpningen i kollegiet och bland eleverna?
- Har frågor om sexuella trakasserier och trakasserier pga. av kön tidigare behandlats i skolan?
- Om ja, finns det dokumenterat? Vad kan vi lära av de erfarenheterna inför vårt kommande arbete?
- Om nej, hur kan vi ta upp frågor om sexuella trakasserier och trakasserier pga. av kön på ett konstruktivt sätt?
- Har vi tillräcklig kunskap om sexuella trakasserier och trakasserier pga. av kön?
- Vad skulle vara nästa steg i att inkludera sexuella trakasserier och trakasserier pga. av kön som en del av jämställdhetsarbetet och som en del av mångfalden i skolan?

Samla ihop era tankar för presentation inför de andra diskussionsgrupperna.

